

Fagligt fokus

NR. 4 SEPTEMBER

2021

SNEDKERE OG TØMRERE

Forsidesjakket: Svendeklub gi'r sammenhold

SIDE 11

Tømmerne
holder fest

SIDE 12-13

Ny tømmer-
opfindelse

SIDE 14

Fagligt fokus

Medlemsblad for
3F Bygge-, Jord- og Miljø-
arbejdernes Fagforening

Mølle Allé 26
2500 Valby
Tlf.: 70 30 08 26
bjmf@3f.dk
www.3f.dk/bjmf

Tilrettelæggelse og produktion

Lotte Ott (DJ)
lotte.ott@3f.dk
Tlf.: 20 98 37 27

Kontakt

lotte.ott@3f.dk

Ansvarshavende

Claus Westergreen

Layout

Eks-Skolens

Tryk

Tarm Bogtryk A/S

Oplag

9.000 stk.

Udgivelsesplan og deadlines

Fagligt Fokus nr. 5 2021
Deadline: 14. september
Omdeling: 25. oktober

Se hele udgivelsesplanen
bagest i bladet og ved at bruge
denne qr-kode:

SØG OG FIND PÅ

www.3f.dk/bjmf

Find bl.a. 'hvem er hvem', aktiviteter,
nyheder og meget mere.

LEDER

Kærlighed og klassekamp!

AF CLAUD WESTERGREEN, FORMAND FOR BJMF

Som det nok vides, er BJMF de stolte sponsorer for boldklubben Frem's ungdomshold. Vi er også blevet synlige sponsorer på selve Frem's stadion.

Frem er en traditionsrig klub, der ikke er bange for at kalde sig en arbejderklub. De udfører et godt lokalt inkluderende arbejde, og udover entusiastiske spillere og trænere, har de også en solid fan-klub, der er nedkommet med mot-toet: Kærlighed og Klassekamp.

Og hvilket herligt motto! For mig at se indeholder et sådan ud-sagn netop det essentielle i vores daglige virke og vores visioner.

Kærligheden kan komme i alle afskygninger og er en altafgørende kraft i vores liv. Vi skal næres af kærlighed, om den så finder form i et par kærlige arme, der giver én et knus, et barn, der trygt lægger sin hånd i din, en livsledsager, der lytter, et job der giver mening eller sammenholdet i en fodboldklub.

Klassekampen er lige så subtilt til stede. Det er tidernes udkæmpede klassekampe, der for eksempel har sikret os den fritid, der kan bruges til at dyrke interessefællesskaber, slide grønsværen op på fodboldbanen, læse en bog, gro en have eller noget helt andet.

Sommeren 2021 blev sommeren hvor den såkaldte Arne-pension blev en realitet. Den store interesse både for den og imod den, viser med al ønskelig tydelighed, at klassekampen også på dette område ikke skal hvile på laurbærene.

Så længe der forekommer nedslidning af den ene eller anden form, så længe der er forskel på muligheder – lige så længe skal der kæmpes for at arbejdere har muligheden for at dyrke livet og kærligheden uden ondt i krop og sjæl!

Klassekamp er også at sikre unge job og lærepladser. Uddannelse er en ressource og den skal kunne erhverves i trygge rammer og uden stress over hverken økonomi eller pladser.

Boligpolitik er også klassekamp. Alt for mange unge, tvinges til at have flere jobs samtidig med en uddannelse. Boligpriserne er urimelige og mængden af gode og billige boliger er forsvindende lille.

Kærlighed og Klassekamp kan også findes i kampen for en grøn omstilling. Sunde materialer i byggeriet, rent vant uden mikroplast og kærlighed til den natur, der er fundamentet for vores

blotte eksistens, går hånd i hånd med kampen for ordentlige løn- og arbejdsforhold.

Ingen skal blive syge af at gå på arbejde. Og ingen skal blive så slidte at de ikke kan nyde godt af de landvindinger som allerede er opnået. Hvad hjælper et væld af kulturtilbud, hvis ens krop ikke magter andet end hvile efter en lang arbejdsdag.

Kampen om nedsættelse af arbejdstiden er også klassekamp.

Kærlighed skal gerne bunde i en gensidig respekt og tolerance. Ligeså med solidaritet. Vi skal fortsat kæmpe for hinanden på tværs af fag, køn og uddannelse.

Arbejderklassen skal trække hinanden op og lade Cepos og andre af de borgerliges villige instrumenter om at forsøge at splitte. Klassekamp skal italesættes og tydeliggøres.

Lad os i fagbevægelsen gøre det klart igen, at lønmodtagere er arbejdere. Om man får tjære på tøj som tagdækker, mørtel på sikkerhedsskoen som murer, gylp på tøj som pædagog eller ondt i ryggen som stuepige på et hotel – så skal mulighederne være de samme!

Sommeren går på hæld. Om kort tid indtager mørket og kulden atter landet. Men lyset og kærligheden er her endnu!

Lad den blomstre og lad os mødes på lægterne til fodbold og lad os mødes til debat og snak om fremtidig kamp. Lad os feste og lad os dyste. Sommeren kommer igen.

Kærlighed og klassekamp er aldrig forbi! ■

INDHOLD

Min efterløn blev til seniorpension.....	3
Kort nyt	4
600.000 kr. til anlægsgartnere.....	6
Asbest: Tømrersjak måtte kræve rengøring fire gange.....	8
Murersjak fik trumfet ordentlige stilladser igennem	9
Solidaritet med sygeplejerskerne	10
Branchernes egne sider.....	11
Håndværkertræffet Under Ombygning.....	15
Lærlingenes ferierettigheder.....	16
Fra fag og klubber	16
Annoncer og aktiviteter.....	21
Besøg på BaneGaarden	24

Min efterløn blev til seniorpension

Lav ydelse får mange til at fortsætte arbejdet trods slid og smerter.

TEKST: MICHAEL LIESK, MURERARBEJDSMAND / FOTO: PRIVAT

Når en kollega eller bekendt for ti år siden spurgte: »Hvad så gamle – skal du snart på pension?«, så var svaret: »Det kan du lige bande på – jeg brænder mit arbejdstøj samme dag, at jeg kan trække kortet (efterlønnen)«. Men sådan kom det ikke til at gå ...

Et er, at muligheden for efterlønnen er udskudt med ens alder, noget andet er, at ydelsen er så ringe, at man tager sig til hovedet og tænker: er det virkelig takken for et langt arbejdsliv?

Jeg har betalt min skat med glæde i vished om, at vi har et samfund baseret på fællesskab, solidaritet og lighed. Men den lave efterløn blev sgu for tynd til »Lusk«.

ØKONOMIEN HÆNGER IKKE SAMMEN

Modregning, krav om arbejdstimer og alle former for udskyldelsesregler endte med en månedlig ydelse på knap 13.000 kr. vel at mærket før skat. Egentlig har jeg og sikkert mange andre mest lyst til efterlønnen, men økonomien skal jo også hænge sammen.

Efterlønnen har for mange af os mistet sin værdi som et værn med yderligere nedslidning og en mulighed for tilbagetrækning, når man efter et langt arbejdsliv ønsker sig nogle gode år med børnebørn og et aktivt seniorliv.

Den mulighed har skiftende regeringer endegyldigt ødelagt.

Hvad gør man så? Mange af vores kollegaer især i byggebranchen kæmper dagligt med nedslidning, gigt i hænder og lænd efter arbejde i al slags vejr. Mange er på smertestillende, har fået nye knæ eller som jeg en ny hofte efter 40 år som murerarbejdsmand.

SENIORPENSION ER ET GODT ALTERNATIV

Jeg er nu 65 og kunne tage min efterløn for 2,5 år siden til en latterlig ydelse på de små 13.000 kr. før skat. Imidlertid er der andre muligheder. 1. januar har vi den meget omtalte Arne-pension, som giver dig stort set det samme som din efterløn.

En anden mulighed er seniorpension, som du kan søge fra du bliver 60 år og hvis du ikke kan arbejde mere end 15 timer om ugen. Her skal din egen læge vurdere dit helbred og vurderingen foretages dermed af den person, som kender dig og dine skavanker godt.

Seniorpensionen giver dig 19.100 kr. før skat, hvis du er enlig. Dertil kommer en udbetaling fra Pension Danmark på 6.000 kr. om måneden før skat, hvis du har

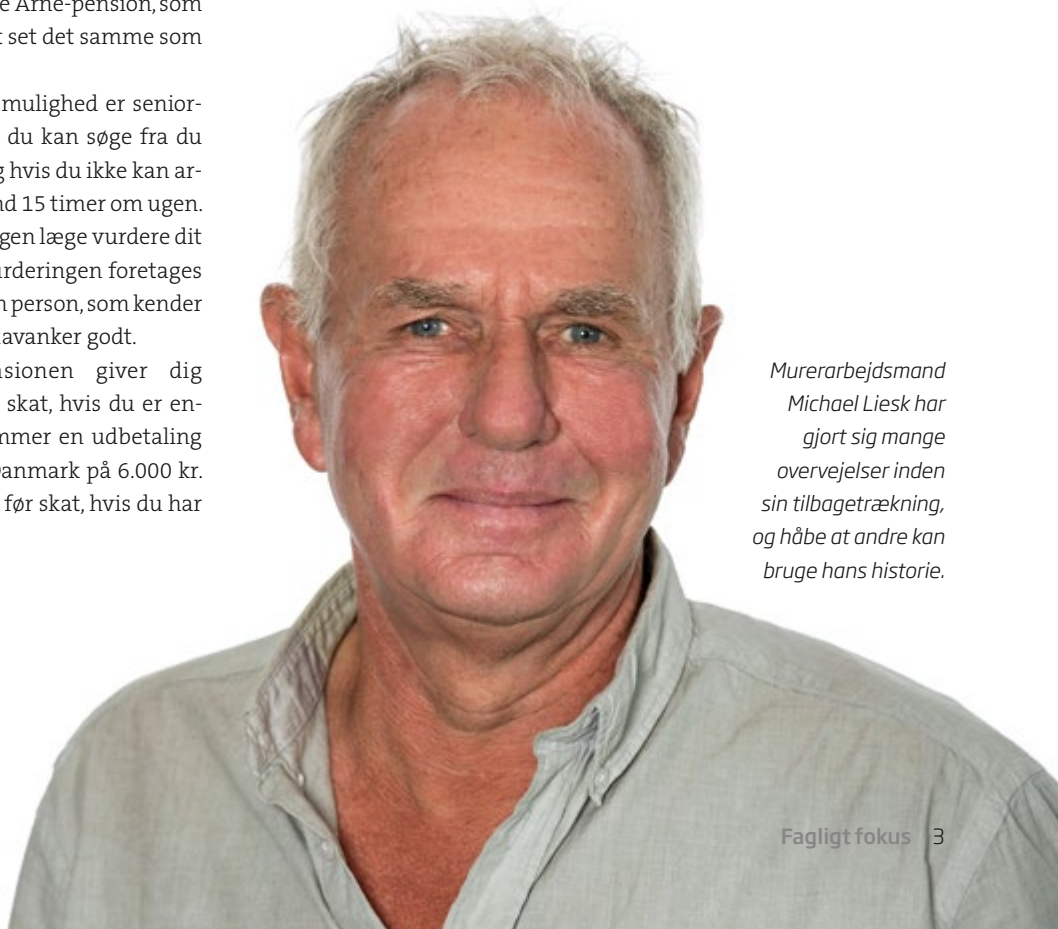
mere end 3 år til din folkepension. Har du mindre end 3 år tilbage til folkepensionen kan du få udbetalt fra din livslange pension fra Pension Danmark. I mit tilfælde giver det ca. 3.600 kr. oveni seniorpensionen hver måned.

FÅ VEJLEDNING I FAGFORENING OG PENSIONSSKAB

Den livslange pension fortsætter resten af dit liv, så jo tidligere du slår hul på den, des mere får du glæde af den. Det er da til at forstå.

Nå, nu blev historien lidt lang og jeg håber egentlig blot, at du kan bruge mit eksempel, når du står lidt i samme vanskelige situation, men husk også at bruge din fagforening, socialrådgiveren, A-kassen og dit pensionselskab til rådgivning og vejledning.

Til sidst vil jeg blot sige tak og ønsker jer alle derude fortsat god kamp. Det har de seneste år været en fornøjelse at se unge kræfter tage teten og kæmpe for solidariteten, sammenholdet og vores fagforening. ■

Murerarbejdsmand Michael Liesk har gjort sig mange overvejelser inden sin tilbagetrækning, og håber at andre kan bruge hans historie.

INDKITNING

I anledning af snedkernes svendeprøver, inviterer Snedker- og Nichefagenes Brancheklub til Indkitning. Kom og mød nye kollegaer, gamle skolekammerater og udvid dit arbejdsnetværk i uformelle rammer.

Møbelsnedker Rasmus Fenmann byder på aftenens faglige indspark. Rasmus har virksomheden Fenmann Furniture, hvor han arbejder med design inspireret af japansk og dansk tradition. Fenmann har udstillet internationalt og modtaget adskillige priser for sit design- og snedkerarbejde - bl.a. til Snedkernes Efterårsudstilling i 2020 hvor Rasmus Fenmann bidrog med Bihotellet. Rasmus vil fortælle om sin egen rejse i faget og give inspiration til at finde ud af, hvad der passer til en selv.

Kom til Indkitning i godt selskab og vær med til at byde de nyudlærte svende velkommen til branchen.

Arrangementet er gratis og åbent for alle interesserede. Vi byder på lidt vådt og tørt til ganen.

Vi glæder os til at se dig!

SNBK

DATO: 8. oktober

TID: 17.00

STED: Kantine, 2. sal på Mølle Allé

Giv gerne en tilbagemelding om du deltager til:

bolette.jorgensen@3f.dk

BFA BYGGE OG ANLÆG

App lukker

Efter mange forsøg på at få den til at fungere stopper den helt.

TEKST: LOTTE OTT

Mange kender Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg, og ikke mindst de mange branchevejledninger, som gennem tiden er blevet udgivet og som frit kan downloades fra hjemmesiden.

Desværre har det været op ad bakke at få en særlig app, som skulle gøre det nemt at finde info på sin smartphone, til at virke.

Der er løbende blevet repareret og lappet på den, men efter otte år er tiden kommet, hvor det er slut.

BFA B&A har derfor besluttet, at den nye hjemmeside skal tage over.

Appen kan derfor ikke længere downloades og anbefalingen lyder, at bruge den mobiloptimerede website bfa-ba.dk i stedet. ■

SOCIAL DUMPING

SKAT i aktion i Københavnsområdet

17 virksomheder kom under luppen en ekstra gang.

TEKST: LOTTE OTT

Skattestyrelsen kom i juni på uanmeldt besøg hos byggebranchen i Københavnsområdet. Aktionen foregik i samarbejde med politiet og Arbejdstilsynet, og var den fjerde landsdækkende aktion i år.

Aktionen er et led i indsatsen mod social dumping, der skal sikre fair konkurrencevilkår, og at udenlandske virksomheder og medar-

bejdere betaler den rigtige skat i Danmark, skriver Skattestyrelsen i en pressemeddelelse.

Skattestyrelsen besøgte i alt 20 virksomheder i Københavnsområdet og talte med i 42 ansatte, hvoraf de 39 var udenlandske statsborgere. På den baggrund blev 17 virksomheder udtaget til yderligere kontrol. ■

Ordinær
generalforsamling i

3F BJMF

Torsdag den 28. oktober, 2021
kl. 17.00-22.00

Teknisk Skole
Stæhr Johansens Vej 7
2000 Frederiksberg

Se dagsorden og øvrige dokumenter
på www.3f.dk/bjmf

Ordinær
generalforsamling i

BYGGE- GRUPPEN

Onsdag den 5. oktober 2021
kl. 17.00

Teknisk Skole
Stæhr Johansens Vej 7
2000 Frederiksberg

Se dagsorden og øvrige dokumenter
på www.3f.dk/bjmf

Ordinær
generalforsamling i

SERVICE- GRUPPEN

Mandag den 27. september 2021
kl. 17.00 (spisning fra kl. 16.00)

3F BJMF
Mølle Allé 26
2500 Valby

Se dagsorden og øvrige dokumenter
på www.3f.dk/bjmf

LÆSERUNDERSØGELSE

Hvad mener du om Fagligt Fokus?

Ros og ris, skidt og kanel - få mulighed for at gøre din mening gældende

Vi vil gerne høre, hvad BJMFs medlemmer mener om fagforeningens blad, Fagligt Fokus.

Kollegerne vil derfor modtage en invitation til at besvare et elektronisk spørgeskema via mit3f.

Vi trækker lod blandt besvarelserne om et gavekort på 500 kr.

Fagligt Fokus

Nr. 4 · September 2021

Fagligt fokus NR. 1 FEBRUAR 2021

Corona

Brug §17 hvis pladsen ikke er i orden

SIDE 3

Arbejdsskader slider og bekymrer

Grønne OK-forhandlinger i modvind

Murer risikerer udvisning

Rasmus Hurup har fået mere kant efter at have været med til at hente 600.000 kr. til sine kolleger.

FAGLIG SAG

600.000 kr.

til anlægsgartnere hos CG Jensen

Nyvalgt TR'er fik sin ilddåb med en stor faglig sag.

TEKST: LOTTE OTT / FOTO: SØREN D. ANDERSEN

I firmaet CG Jensen, mest kendt for beton, findes også en anlægsgartnerafdeling med ca. 20 ansatte inklusive lærlinge. Fra gammel tid har løn og arbejdsforhold været reguleret af en lokalaf tale,

men de sidste fire-fem år har den ikke været fulgt.

Det blev klart for nyvalgte tilidsmand, Rasmus Hurup i efteråret 2020, da han sammen med fagforeningen blev involveret i en

større faglig sag, der endte med en efterbetaling på 600.000 kr.

PÅ BESØG I BALLERUP

Fagligt Fokus og fotograf Søren D. Andersen er sammen med faglig

sekretær Karina Bossen taget på besøg på CG Jensen-pladsen for at få en snak med Rasmus.

Det er lige op til fyraften. Den lille delegation fra fagforeningen venter udenfor trådhegnet, mens

Rasmus og hans kollega Kim Valente-Seneca bliver færdige med dagens arbejde. De er ved at lægge terrassefliser ved et nyt etagebyggeri i midten af Ballerup.

Bænket omkring bordet i skuret fortæller Rasmus hele historien, der endte med 600.000 kr. til de ansatte. Karina supplerer og kollega Kim, der er på vej ud ad døren, brummer og nikker til Rasmus' fortælling.

FLERTAL VIL GENFORHANDLE

Tilbage i 2017 skulle lokalaftalen have været genforhandlet. Men den daværende tillidsmand blev så hårdt presset af chefen, at forhandlingerne gik i sig selv og tillidsmanden endte med at søge nyt job.

Tiden går og lønnen bliver ikke reguleret. Men så i efteråret 2020 kontakter chefen for anlægsgartneriet fagforeningen for at få opsagt lokalaftalen. Men her er svaret, at ikke kan lade sig gøre, for i aftalen står, at den kun kan genforhandles.

Fagforeningen vil dog gerne mødes med folkene i firmaet – især fordi chefen siger, at alle vil af med lokalaftalen. Karina holder møde og en afstemning om lokalaftalen skal genforhandles. Et flertal siger ja til genforhandling.

CHEFEN SAMLER UNDERSKRIFTER

Chefen tvivler på om opbakning til genforhandlingen er rigtig og starter sin egen underskriftindsamling blandt de ansatte. Han kører rundt på alle pladser og samler underskrifter ind.

Rasmus, der var helt nyvalgt tillidsmand, da det hele startede, fik i den grad sin ilddåb. Han blev flere gange overrumplet af den hårde og meget personlige stil fra chefens side.

– Jeg blev blæst bagover af de mafiaagtige metoder. Jeg var overrumplet over hvor meget den daglige leder og chefen kørte rundt med os og prøvede at bondefange os, siger Rasmus.

– Han sagde, at hvis vi opsagde lokalaftalen, ville vi kunne stige meget mere i løn, fortæller Rasmus, der selv følte sig voldsomt presset til at skrive under.

ORGANISATIONSFJENDTLIG HANDLING

Chefen sender underskrifterne til fagforeningen, som dokumentation for at lokalaftalen skal opsiges. Men det fik Karina stoppet, da det er helt klart i strid med overenskomsten og at regne som organisationsfjendtlig handling.

– Chefen slår sig tøjret, men vedgår at der muligvis skal efterbetales og indvilger i at gå til forhandlingsbordet, fortælle Karina.

Da de mødes, har Karina opgjort kravet til 600.000 kr. Dette regnestykke afviser chefen og det eneste de kan blive enige om er, at de er uenige. Sagen går derfor videre til 3F's Grønne Gruppe.

REVIDERET LOKALAFTALE

På grund af corona trækker det ud med forhandlingerne. Tiden bruger Rasmus, Karina og Flemming Grønsund fra 3F's Grønne Gruppe på at udarbejde en revideret og forenklet lokalaftale.

Da parterne endelig kan mødes igen, ender firmaet med at acceptere den nye lokalaftale, der ikke kan opsiges før om 10 år og kravet om at betale 600.000 kr. i løn, pension, SH-penge og ferietillæg.

Fagforeningen har derefter fordelt pengene til medlemmer af fagforeningen, der har været ansat i perioden. Det højeste beløb er på 69.000 kr., det laveste er på 1.100 kr.

TILLIDSMAND MED MERE KANT

Rasmus har gjort sig mange erfaringer i hele det langstrakte forløb – både som ansat og som tillidsmand. Han er blevet mere bevidst om at sige fra og at hente hjælp i fagforeningen – selv om han i starten følte sig noget alene.

– Lige da jeg var blevet valgt, savnede jeg viden om at være tillidsmand. Jeg måtte vente lang tid på at komme på tillidsmandskursus. Det har jeg været nu og skal have det andet kursus i september. Det har givet mig mere kant.

– Mit bedste råd til andre er at tage fat i fagforeningen hurtigt, og få en snak og gode råd, siger han. ■

Rasmus Hurup og Kim-Valente Seneca er ved at gøre klar til fyraften og til en snak med fagforeningens udsendte.

Faglig sekretær Karina Bossen satte skub i sagen, da hun afviste firmaets krav om at opsige lokalaftalen.

ASBEST

Tømrersjak måtte kræve rengøring fire gange

Det var sjakket selv, der opdagede asbesten og stædig fik sat rengøring og efterkontrol i værk.

TEKST: PETER NIELSEN, TØMRER / FOTO: PRIVAT

Mit sjak og jeg skulle starte en tagrenovering af et klassisk Københavner-tag. Byggeledelsen havde givet grønt lys til opstart, så vi var klar. Ved første øjekast så pladsen egentlig fin ud, stilladset var nogenlunde rent efter nedri-

veren, og arbejdet var lige til at gå til.

Da vi kom op på fladtaget, så vi en gammel ekspansionsbeholder, som for længst burde have været fjernet. Problemet med denne beholder var, at den var pakket ind

i kiselgur, et ret potent asbestmateriale.

Den gaze, som skulle holde kiselguren fast til beholderen, hang i laser og flere af bøjningerne på de tilstødende rør, som også indeholder kiselgur, var ødelagte og lå spredt på en god m².

Vi indstillede med det samme vores arbejde, gik ned af stilladset og kontaktede byggeledelsen.

ASBESTRENGØRING I

Efter et møde med nedriverformanden, fik vi et indtryk af, at han bestemt ikke var tilfreds med, at vi spurgte ind til processen. Vi ville bare vide, hvordan han ville løse opgaven, men pludselig havde han meget travlt med at komme videre til dagens næste opgave.

Vi overlod pladsen til nedriverne og regnede med at vende tilbage til en ren byggeplads. Vi bad byggeledelsen om at få taget nogle prøver, så vi var sikre på at have en ren miljørapport inden vi startede vores arbejde.

Der blev endnu en gang givet grønt lys fra nedriver og byggeledelse, og vi vendte tilbage. Vi tog vores masker på og gik op. Så snart vi kom op på stilladset kunne vi se, at der var noget helt galt.

STADIG MISTANKE

Gul/brune plamager af kiselgur lå spredt fra ladetårnet og 10-12 meter hen af stilladset. Hvor plamagerne stoppede, førte en rampe op

til det flade tag, hvor beholderen havde stået.

Beholderen var væk, men det var vores asbestproblem bestemt ikke. Til at starte med var vi lidt i vildrede. Hvordan skal den lige tackles? Vores problem var kun blevet værre.

Man skal som grundregel have tiltro til andre mennesker, og det synes jeg som sjak, vi er ret gode til, men når man oplever at andre led i kæden er bedøvende ligeglade med vores arbejdsforhold, begynder man at tvivle.

ASBESTRENGØRING II

Vi tog på eget initiativ en materialeprøve af de brune plamager på stilladsdækket, og fik den fremkaldt hos Dansk Miljø Analyse. Dette gjorde vi bl.a. for at sikre os selv i tilfælde af uoverensstemmelser, men især for at vide præcis, hvad vi havde med at gøre.

Prøven kom tilbage, var positiv, og bekræftede vores frygt.

Nedrivningsfirmaet måtte rykke ud en gang mere og en dags tid senere kunne vi igen starte vores arbejde. Vi mødte op, tog vores masker på, og inspicerede vores arbejdsområde. Vi kunne stadigvæk finde små knolde med kiselgur. Så endnu en gang måtte vi gå ned af stilladset.

Nu kunne vi godt begynde at mærke en spirende frustration fra byggeledelsens side, og vi var bestemt heller ikke tilfredse med

En gammel ekspansionsbeholder i kiselgur fik asbestalarmen til at ringe hos et tømrersjak. Og ikke uden grund, viste det sig.

situationen, og da slet ikke håndteringen fra nedriverens side.

ASBESTRENGØRING III

Nedriveren kom på endnu en gang og det efterladte resultat var virkelig pænt, alle spær så rene ud og umiddelbart så det ud til at arbejdet var givet frit. Dog ved vi af bitter erfaring, at bare fordi der ser rent ud, er det ikke nødvendigvis realiteten.

Så vi bad igen om at få taget nogle nye prøver af taget. Prøverne kom tilbage og to ud af tre prøver havde et positivt udslag på asbest. Og så måtte vi jo igennem hele møllen én gang til for Prins Knud.

Den proces vi har været igennem, understreger vigtigheden af at kende de materialer og levn fra fortiden, som vi omgiver os med. Hvis ikke vi som håndværkere ved, hvad vi skal være agtpågivende overfor, så er vi virkelig dårligt stillet.

Samtidig viser det også, hvor vigtigt det er, vi selv tager ansvar for vores eget arbejdsmiljø, da dette ofte bliver negligeret på bekostning af fremdrift.

VE OG VEL FØR TIDSPLANER OG BUDGETTER!

Da parterne i byggeprocessen har forskellige interesser i et sådant byggeri, må vi være vågne og ikke lade os tromle. Det er en kamp vi simpelthen bliver nødt til tage, fordi vores ve og vel kommer altid før budgetter og tidsplaner i min bog.

Enden på historien er at de sidste prøver alle kom negative tilbage. Vores arbejdsområde er rent, og vi er så småt kommet i gang. Byggeledelsen virker også meget glade for at arbejdet endelig er sat i gang efter 14 dages forsinkelse, men nok også over at strømmen af utilfredse opkald er stoppet. ■

Efter bladets deadline er der opstået nye asbestproblemer på pladsen og firmaet er blevet politianmeldt. Følg med på www.3f.dk/BJMF

TUNGE LØFT

Murersjak fik trumfet ordentlige stilladser igennem

Sjakket undrer sig over, at tingene ikke er i orden fra starten og hvorfor bygherre og projekterende ikke sætter sig ind i arbejdsmiljøloven

TEKST: PETER CHRISTENSEN, MURERSVEND, MEDLEM AF BESTYRELSEN I MURERNES BRANCHEKLUB, KØBENHAVN

Når man projekterer et større byggeri, skulle man tro at bygherre, byggeledelse med videre, lige skelene til arbejdsmiljøloven, for at forsøge at overholde den.

Det gør de måske også, men, som vi alle ved, bliver hensynet til profit ofte stillet over os arbejderes helbred. Sådan virker det i hvert fald til, at man har tænkt på den byggeplads i Roskilde, hvor jeg det sidste års tid har gået med en flok kolleger og muret.

1 METERS REGLER

På pladsen har der været opstillet forudopsatte stilladser, som har faste dæk på hver anden meter og hvor hovedentreprenøren har kunnet spare en god slat penge, ved kun at få sænket det inderste konsoldæk en halv meter.

Det har betydet, at vi har skullet mure over skulder og under knæ gentagende gange på hver eneste bygning. Det er et klokkeklart brud på arbejdsmiljøloven, som klart og tydeligt stadfæster, at man for så vidt muligt skal lave 1 meter løft.

Men går den så går den – og der gik da også noget tid, inden vi fik det ændret.

VALGT TILLIDSFOLK

I lang tid havde vi været et lille sjak, og der var spredt rygter om, at det ikke kunne lade sig gøre at ændre stilladset, at Arbejdstilsy-

net, AT, havde godkendt det osv. Men i starten af året blev vi mandet op, og fik valgt både arbejdsmiljørepræsentant og tillidsmand.

Vi blev enige om i sjakket at få gjort noget ved de her stilladser, ef-

tersom flere i sjakket fik rygsmerter og ondt i albuer og skuldre. Det førte endda til et par sygemeldinger.

Vi fik BAMBUS og AT på banen, efter at vi skriftligt havde orienteret hovedentreprenøren om, at vi ikke længere ville acceptere, at stilladserne blev hævet forkert, og vi krævede 1 meter løft, ellers ville vi ikke mure fra dem.

STÅ FAST PÅ ARBEJDSMILJØET!

Det førte til, at vi nu har fået 1 meter løft, som man jo skal have, på resten af pladsen.

Som vi alle ved, er vores rettigheder og arbejdsmiljø under konstant pres fra arbejdskøberne. De forsøger altid at sikre sig selv størst profit og flest mulige opgaver.

I denne konkurrence bliver vores helbred sat på spil og det skal vi ikke acceptere. Vi skal stå sammen, stå fast og få forbedret vores arbejdsmiljø og fastholde de rettigheder, vi har! ■

STOP nedslidning NU

Bedre arbejdsmiljø i murerbranchen
Brug 1 meter løft ved opmurationsarbejde

- Al opmuring udføres over knæhøjde og under skulderhøjde.
- Ved murhøjder over 2,50 meter, hæves stillads for hver 1 m.
- Murstens hoveder leveres med 80 sten, på forhøjede paller.
- Stillads traller skal være 49 cm bredde, og der skal altid benyttes de letteste på markedet.
- Udsiftning af stilladsdele, skal ske til lettere dele.
- Manuel transport af materialer/materiel, skal erstattes af tekniske hjælpemidler, feks. minilæsser, el-stenvogn, etc.
- Bemanding på oppasning, skal øges.
- Ekstra betaling for merarbejdet ved 1 meter løft.

3F - Murerbranchens landsarbejdsmiljøudvalg - December 2012

SYGEPLEJERSKER I STREJKE

BJMF bakker op

Sygeplejerskerne, der med overbevisende flertal og stemmeprocent forkastede det forhandlede overenskomstforslag, er i konflikt.

TEKST: BJMF / FOTO: PRIVAT

I en udtalelse siger fagforeningen:

»Sygeplejerskerne er en af hjørnestenene i vores velfærdssamfund og selvfølgelig fortjener de bedre betaling. Forandring sker når man – i dette tilfælde sygeplejerskerne – tager stilling og gennem aktiv faglig kamp handler i fællesskab.

Vi beundrer deres mod og giver dem al den opbakning, de har brug for i strejken.

Det handler ikke kun om lønnen her og nu, men også om hele fremtiden for vores offent-

lige sundhedsvæsen. De danske sygeplejersker har været i frontlinjen under coronakrisen og fortjener en anstændig løn – man kan ikke betale mad og husleje med honningkagehjerter og smukke ord. »Mester« må til lommerne og betale en ordentlig hyre. Vi står bag sygeplejerskerne hele vejen!«

HANDLING BAG ORDENE

Og der er handling bag ordene: Bl.a. har Snedker og Tømrernes Brancheklub haft frikøbt en

kollega, til at køre på pladsbesøg og tage billeder af sjakkene.

Derudover har specialarbejderens klub, SKOF, taget initiativ til at afholde frokostmøder i nærheden af større kommunale arbejdspladser.

Murerne og murerarbejdsmændene har ved flere lejligheder stillet op med den store grill og serveret pølser til de strejkende sygeplejersker. ■

Se mere på BJMFs facebookside

FORSIDESJAKKET

Sammenhold er det vigtigste

På forsiden af dette blad ser du Søren og John. De stod i lære sammen i 80'erne og for nogle år siden mødte de hinanden igen og blev makker.

TEKST: HELGA MATHIASSEN / FOTO: SØREN D. ANDERSEN

På DTU i Lyngby har Søren og John gået i ni måneder og monteret massive egetræslister på vægge og lofter.

»Vi har sat 30 km lister op«, fortæller Søren. »De fleste blev sat op som kassetter, men i det største auditorium måtte vi montere dem enkeltvis. Det var et stort arbejde. Op mod deadline fik vi hjælp af tre voksenlærlinge. Det fungerede supergodt, så tusind tak til Peter, Laurits, og Rikki«.

Er det noget fedt arbejde?

»Ja, sådan noget har vi rendt og lavet i mange år. Jeg og John stod faktisk i lære sammen i 1980'erne. Vi havde ikke set hinanden i åre-

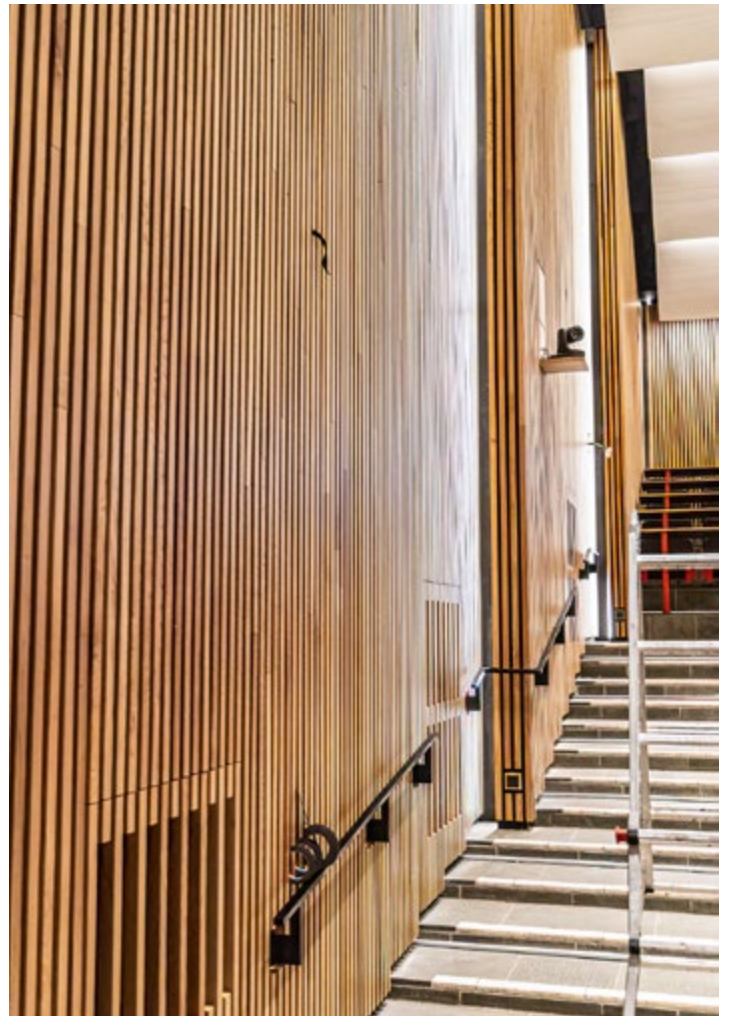
vis, men for fem år siden startede jeg i Jakon, og der var John.« fortæller Søren. »Vi var med til at starte en ny afdeling op, hvor man lavede akustik-løsninger. Siden da har vi været makker«.

John og Søren er begge bygningssnedkere. Til at starte med ville Søren have været tømrer, men det var alligevel for svært for ham.

SVENDEKLUB GI'R SAMMENHOLD

I Jakon har I jo en af byens stærkeste svendeklubber. Og du sidder i bestyrelsen. Hvorfor er det vigtigt at have en svendeklub?

»Fordi en god svendeklub kan skabe sammenhold. Sam-

John og Søren har beklædt auditorier og gange på DTU med massive egetræslister. De har i alt sat 30 km lister op.

menholdet er det vigtigste. Og så har vi jo gennem årene også forhandlet nogle gode aftaler ved lokalforhandlingerne. Vi får f.eks. 2,4% ekstra i pension. Det gælder alle i firmaet. Også lærlinge. Det kunne man ikke have forhandlet uden en stærk svendeklub«.

»Men svendeklubben arrangerer også en masse sociale ting for svende og lærlinge. F.eks. skitur og julefrokoster. Da jeg kom i bestyrelsen, mente nogen, at det mest skulle være en fagligt aktiv svendeklub. Det skal det også. Men jeg sagde: Hvis ikke der er sociale arrangementer, så dør det. Det skal være halv-halv. Så der er noget for alle.«

Sidste år mødte en tredjedel af svendene i Jakon op til svendeklubbens generalforsamling. Det er der ikke mange klubber, der kan præstere.

FÅ DIG EN MAKKER

Lige om lidt bliver der udlært et nyt kuld tømrer- og snedkersvende. Har du et par gode råd til dem?

»Få dig en god makker! Det er svært at stå alene i vores branche. Især når man er ung. Det er vigtigt at være to, så man kan vende tingene og stå sammen, når der er problemer« ■

Søren opfordrer alle nyudlærte svende til at få sig en god makker, så man aldrig står alene.

Forsidesjakkert

Er I det næste forsidesjak? Hvis I laver noget flot snedker- eller tømrerarbejde (eller hvis I selv er flotte) og vil på forsiden af næste blad, så skriv til brancheklubben på stklubkbh@gmail.com. Så tager vi et billede og laver et mini-interview.

HUSTØMRERFORENINGEN

Danmarkshistoriens måske dyreste skilteflytning

For 250 år siden fyrede tømrersvendene nok Danmarkshistoriens dyreste skilteflytningsfest af i Københavns gader. Og alle var inviteret.

TEKST: DANIEL SKOVHUS, FORMAND FOR HUSTØMRERFORENINGEN

Dengang havde alle lav ret til at hænge deres skilt på deres ejendom og drive herberg, så de udenlandske svende kunne se, hvor de kunne finde logi, når de kom til byen.

Det var i 1771, og vi skulle flytte vores skilt fra lejede lokaler i Tornebuskegade hos mestrene til vores første egen ejendom i Adelgade 27. Svendene skulle være herre i eget hus, og definitivt klippe navlestrengen til mestrene i Københavns Tømrerlaug.

Det klæder sig jo ikke at forhandle priser med mester, når du bor til leje i hans lokaler.

Skilteflytningen var en tradition, som godt kunne gribe om sig dengang. De små lav flyttede deres skilt, hver gang de skiftede oldermand, men når det kom til de større lav med egne kroer, var det en noget sjældnere begivenhed, der skulle fejres.

I perioder tog festlighederne så meget om sig, at kongen regulerede optogene eller helt forbød forsamlingerne. Men netop optoget i 1771 kom i en periode, hvor kongen havde løsnet tøjerne.

Snedkerne havde netop holdt et optog i 1770, der havde været større og vildere end rebslagernes skilteflytning året før. Forventningerne var altså skruet gevaldigt

op, og tømrersvendene ville selvfølgelig ikke stå tilbage.

Selvom det kniber med øjenvidneberetninger til tømrernes optog, så kan den følgende skitse-tegning over positionerne i snedkernes optog, året før, helt sikkert gi et billede af, hvad vi har sigtet efter at overgå.

Snedkernes optog talte både harlekiner, bondekone med kurv, græske søjler, musikanter, mester søn i halv fruentimmer og halv mandsdragt med en tegning af den Ioniske søjle m.m. uden tvivl en tiltrængt festlig begivenhed i de Københavnske gader.

Til gengæld vidner tømrernes regnskab om en crazy fest, der må gi baghjul til selv Københavns Melodi Grand Prix i 2014. Regnskabet oplister ud over et voldsomt forbrug af øl, vin og mad til selve optoget også ting som: fægtemester, dansere, frisører (til at sætte parykkerne), et halvt pund krudt, faner, fem græske søjler, pistoler, en vogn hjem til bondekonen, musikanter, tryk af pamfletter osv.

Vi havde netop købt ejendommen i Adelgade inklusive baghus, lysthus, have med 40 træer og udendørs keglebaner for 6.000 Rigsdaler. Optoget løb op i en udgift på 1.000 Rigsdaler!!! Det sva-

Skiltet hænger i dag i forlandet i fagforeningen på Mølle Allé.

Processioner fra Snedkernes skilteflytningsoptog i 1770

rede til 4 års kontingent for alle tømrersvende i København. Eller 10 årsværk på timeløn!!!

Arbejdstid og løn var sæsonbestemt, men var i snit omkring 2 mark om dagen og der gik 6 mark

på en rigsdaler. Hvis du lyster, så kik det her gamle regnskab fra optoget igennem og smid gerne en kommentar om hvad du tænker på hustømrerforeningen.dk/indflytterfesten-i-1771. ■

HISTORIE

Om Hustømmerforeningen

Hustømmerforeningen af 1691 er det oprindelige svendelav for københavnske tømmer-svende.

TEKST: DANIEL SKOVHUS, FORMAND FOR HUSTØMRERFORENINGEN

Back in the days, før grundloven, var det kongen, der enevældigt regerede landet, og lavene organiserede de forskellige håndværk i de store byer og skulle til gengæld håndhæve forskellige offentlige pligter for kongen og magistraten.

VOKSENDE KONFLIKTER

Svendene var underlagt lavenes interne regler, og kunne blot vente på en dag selv at blive mestre. Lærlingen blev til svend. Svenden gik på valsen og kom hjem med den nyeste viden og blev en dag selv mester.

Men i de store fag, specielt »friluftshåndværkerne«, blev der efterhånden så mange svende, at de ikke alle kunne forvente at blive mestre.

Under stærk indflydelse fra de omrejsende tyske svende, udviklede der sig en kultur blandt tømmer-svendene i København, der gav anledning til flere og flere konflikter mellem mestre og svende.

RO I GADERNE

Hvis man ville holde ro i gelederne, måtte man have en anden og mere ligeværdig og holdbar social organisering. Mestre kunne simpelt hen ikke håndhæve den interne justits, som ellers var en del af lavenes opgaver.

I Juni 1691 besluttede mestrene i Københavns Tømmerlaug, sammen med svendenes repræsentant Olgesel Hans Christensen, at ansøge magistraten og kongen om tilladelse til, at svendene måtte stifte deres eget lav, med ret til at ophænge lavsskilt og drive herberger.

Kongens repræsentant, magistraten, godkendte ansøgningen, og Københavns første politimester, Claus Rasch, blev udsendt til det nye svendelavs stiftelse for at opliste det nye lavs forpligtelser over for København. Tømmer-svendene skulle stå for at bære lig, slukke brande og opføre galger.

Hustømmerforeningen var nu stiftet og resten ... Ja det er historie. ■

Læs mere om Hustømmerforeningen på www.hustømmerforeningen.dk

FORMANDENS KLUMME

Denne udgave af formandens klumme overlades til Daniel Skovhus, formand i Hustømmerforeningen

Hold traditionerne i hævd

- sæt kryds i kalenderen fredag den 15. oktober

Alle tømmerere og bygnings-snedkere, der vil være med til at holde en gammel tradition i hævd, møder ind fra morgenstunden i Valby for at deltage i den store skilteflytning.

Hustømmerforeningen har besluttet at genetablere vores gamle svendelavs herberg »Tømmerkroen« i stueetagen i Hustømmerforeningens ejendom i Faksegade på Østerbro, hvor vi i dag også har lærlingeboliger.

Og som første spadestik skal vi gå det traditionelle skilteflytnings-optog gennem byen med vores gamle skilt fra 1691, der i dag hænger i fagforeningen.

På vejen gør vi stop ved de gamle fag og lav, der ønsker at gøre honnør. I optoget skal vi vise vores fag frem. Så ud over selve skiltet har vi fundet gamle modeller af tømmerarbejde, faner, kårde og vores gamle lavslade.

Fagligt fokus bringer i denne udgave en artikel fra Hustømmerforeningen nye hjemmeside om dengang vi flyttede skiltet i 1771.

Planen for optoget er, at vi rammer Faksegade ved 13-tiden og hænger vores skilt op. I Faksegade vil resten af den københavnske FH-fagbevægelse slutte sig til os efterhånden, som de får fri.

Fejringen stopper ikke her. For på præcis den 15. Oktober for 150 år siden, blev den brede socialistiske arbejderbevægelse født ifølge Arbejdermuseet. Det var da Louis Pio, Brix og Geleff med tilladelse fra Karl Marx i London, stiftede den Internationale Arbejderforening for Danmark.

Og dette møde blev afholdt på »Tømmerkroen«. Så selvom tømmererne har haft deres selvstændige svendeforening i 330 år, så var mødet på tømmerkroen den 15. oktober 1871 startskuddet til stiftelsen af et hav af forskellige fagforeninger i månederne efter.

Det vil hele fagbevægelsen gerne fejre sammen med os ved at gå fra Faksegade ind til Arbejdermuseet i Rømersgade, hvor der vil være mad og forskellige aktiviteter for børn m.m.

Hvis du vil gi en hånd med på dagen, så skal du komme til Hustømmerforeningens fyraftensarrangement den 22. september på Rødovre Tekniske skole. Her serveres der aftensmad, fortælles røverhistorier og uddeles opgaver til selve dagen.

Så sæt kryds i kalenderen og vær med til at holde vores traditioner i hævd. ■

Alle medlemmer af Snedker- Tømmerernes Brancheklub er automatisk medlem af hustømmerforeningen, men hvis man ønsker at støtte foreningens aktiviteter og historiefortælling, så kan man på hjemmesiden melde sig til at betale individuelt kontingent og læse flere gamle historier om vores forening.

Ajourføringskursus og fyraftensarrangement

22. september
Rødovre Teknisk skole

Hustømmerforeningen afvikler i samarbejde med NEXT, AMU-kursuset

Ajourføring for Tømmerbranchen

På kurset vil du blive præsenteret for de nyeste regler i bygningsreglementet, BAR branchevejledninger, byggeskadestatistik, bæredygtige materialer og videre AMU-kursusudbud. Og så har vi inviteret forskellige producenter til at stille med stande og præsentere deres gear og produkter.

OPLÆGSHOLDERE

- **Jesper Christiansen** fra BAMBUS, vil fortælle om de nyeste tiltag indenfor arbejdsmiljøet
- **Balder Johansen** fra Logik og Co, vil præsentere deres erfaringer indenfor bæredygtigt byggeri i praksis
- **Johnny Lundgren** vil gi en overflyvning af nye regler indenfor bygningsreglement, byg-erfa m.m.

TILMELDING

Kurset er for dig der gerne vil opdateres på de nyeste regler inden for faget. Når du har forhørt dig hos din mester om du kan komme afsted, så kan du tilmelde dig gennem skolen eller link inde på hustømmerforeningen.dk/aktuelt.

Du har ret til efteruddannelse og hvis du eller din mester har nogle spørgsmål i forhold til tilmelding eller økonomi, så er du velkommen til at ringe på **tlf. 60 66 90 09**.

Fyraftensarrangement med pattegris og røverhistorier

Kl. 15.30 åbner vi værkstedet op for alle jer der ikke nåede at tilmelde jer kurset. Her vil du have mulighed for at se standene og høre om skolernes kursusudbud. Hustømmerforeningen serverer helstegt pattegris ved langborde kl. 17 og vil underholde med røverhistorier og informere om vores forestående historiske begivenhed »Skilteflytning«.

Tilmelding til maden sker også inde på hustømmerforeningen.dk/aktuelt.

Serie: Bæredygtigt byggeri

Byggeriet står for en enormt stor del af CO₂-udledningen. Men der er masser af muligheder for at bygge mere bæredygtigt og klimavenligt end vi gør i dag. Det handler både om hvilke materialer man bygger med, hvor meget

der bliver genanvendt og hvor mange år det, vi bygger, holder.

De næste numre af Snedker-Tømmer-indstikket vil vi bringe artikler, der stiller skarpt på bæredygtigt byggeri.

OPFINDELSE

Tømmeren Toke opfandt et stativ til affaldssortering

Vi skal sortere byggeaffaldet mere og mere, og det giver en del praktiske udfordringer på byggepladserne. Derfor opfandt Toke et stativ, der gør det nemt og hurtigt løbende at sortere byggeaffaldet.

TEKST OG FOTO: HELGA MATHIASSEN

Et metalstativ med hjul og plads til seks affaldssække til forskellige typer byggeaffald. Ovenfor hver affaldssæk sidder et klistermærke, der viser hvilket materiale, der skal i den sæk. Det har tømmeren Toke Hansen udviklet, mens han arbejdede i firmaet Logik og co.

»Jeg byggede først en model i træ, og da den fungerede, fik jeg nogen til at bygge den i metal« fortæller Toke.

Stativet blev testet af på Logik og co's byggepladser.

»Kollegerne tog ret godt imod den«. Han er også selv glad for at bruge stativet.

»Det letter affaldssorteringen. Man skal lige vænne sig til at bruge det og skille sig af med de dårlige vaner. De fleste går jo og blander en masse forskellige materialer i de samme affaldssække«.

ALT FOR MEGET BYGGEAFFALD

På større byggepladser skal man have flere stativer, og de skal indgå i en større plan for håndtering af affald.

Tømmeren Toke har opfundet et stativ, der gør det nemmere og hurtigere at sortere byggeaffaldet.

»Man skal næsten have en hver, som man har med sig rundt.« forklarer Toke »Så sparer man både tid og skåner miljøet«.

I marts solgte Toke idéen til virksomheden Ravendo, der blandt andet producerer sækkedragere og fladvogne. De satte stativet i produktion og nu kan man købe det i flere byggemarkeder. Siden er der solgt næsten en om dagen.

»Jeg håber at mange flere vil begynde at bruge den, og at den også kan bruges i andre lande« siger Toke. »Byggebranchen skaber enorme mængder affald. Tænk hvor mange ressourcer og hvor meget CO₂ vi kunne spare, hvis vi kunne genbruge flere af materialerne.«

For nogle måneder siden besluttede Toke Hansen at starte op som selvstændig under navnet Åndbart Byg, hvor han vil bygge åndbare konstruktioner uden dampspærre og mineraluld.

»Jeg vil bygge i organiske materialer, der giver et meget bedre indeklima og er bedre for klima og miljø« siger Toke. »Da jeg gik til svendeprøve, fik jeg høvl for at tale for meget om bæredygtige materialer. Men vi skal jo i gang med at bygge mere miljøvenligt«. ■

Under Ombygning

I bagende sommervind samledes 45 håndværkere fra hele landet til håndværkertræffet 'Under Ombygning'.

TEKST OG FOTO: BOLETTE ROSE JØRGENSEN, BYGNINGSSNEDKER

Vi brugte en uge af sommerferien på at høre oplæg om mangfoldighed i byggebranchen, bæredygtighed, vigtigheden af at stå sammen i fagforening, at passe på sin krop, udvikle kammeratskab på tværs af fag og geografi, danse i de lange sommernætter og ikke mindst: Bygge 14 meter terrasse med stål-rækværk.

SELVE BYGGEPROJEKTET

Selve byggeprojektet var at bygge et kombineret indgangsparti og terrasse til det fremtidige Åkilde Værkstedsfællesskab. Værkstedsfællesskabet bliver huset i et nedlagt mejeri, hvor man kan få værkstedplads som håndværker, kunstner eller uforpligtende bruge stedet som kulturhus.

På håndværkertræffet deltog både snedere, tømrere, smede, murere og en enkelt VVS'er, som gav den gas med at bygge trapper, terrassedæk, skydelåger og stål-rækværk. Det var ikke muligt at indtænke murerfaget i terrassen, så murerne kastede sig spontant over at bygge en flot, muret pizzaovn.

»På en arbejdsplads er det tit os, der skal indordne os. Det er en fed følelse at være her og vise, at håndværk ikke kun er for en bestemt gruppe mennesker – ellers går branchen glip af gode hænder«, siger murersvend Line G. Aagaard.

Line mærker især, at der er meget faste hierarkier på arbejdspladserne i byggebranchen.

»Der er noget omkring kommunikation her, som man virkelig kunne lære noget af. Et arbejdsmiljø, hvor man ikke råber ad lærlinge, er vel ikke for meget for langt?«

HVAD ER UNDER OMBYGNING?

Under Ombygning er et netværk for kvinder, transpersoner og non-binære i byggebranchen.

Helt kort defineres *non-binær* som en person, der hverken identificerer sig som mand eller kvinde, men som en blanding, hverken eller, eller noget helt tredje.

Sibilla er bygningsnedkerlærling og deltog på årets håndværkertræf.

Bygningsnedker Emma Lyhn Støvring stemmer ud til trappens vanger, mens møbelsnedker Laura Klakk mærker op til skruer på terrassedækket.

»Når man er kvinde i et mandefag, skal man tit være i forsvarsposition og hele tiden forklare sig. Det er ikke nødvendigvis af ond mening, men lige så meget fordi de mænd, vi går og arbejder med, ikke er vant til at arbejde med kvindelige kollegaer.«

Spørgsmål som, »*nåh, hvorfor bruger du den maskine?*« eller »*er du nu sikker på du vil løse opgaven sådan?*« er med til at underminere vores faglighed og gøre os usikre. Her på træffet har det været befriende bare at kunne bygge i fred – for det er jo pissefedt at bygge!«

Tak til alle de gode folk og klubber, som har givet mønt til at årets byggetræf kunne realiseres. ■

Vi du være med?

Er du kvinde eller anden kønsminoritet i byggeriet og savner du et trykt fællesskab? Så kom med i netværket Under Ombygning.

En gang om måneden holder vi »Stambord« på en lokal bodega og du er inviteret.

FACEBOOK-GRUPPE

Søg efter *Under Ombygning* på Facebook

MAILLISTE

Skriv til underombygning@lists.riseup.net

NY FERIELOV

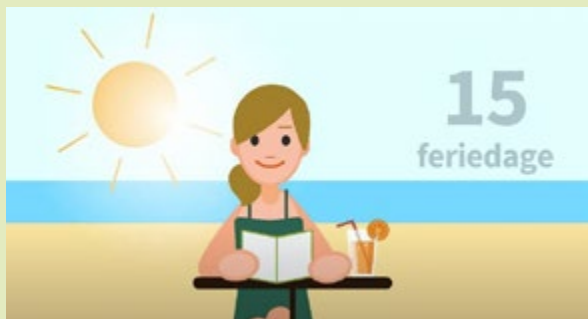
Lærlinges ferierettigheder

Som i den gamle ferielov gælder der særlige regler for lærlinge i den nye ferielov.

Ifølge den nye ferielov har lærlinge i den første og anden hele ferieafholdelsesperiode ret til 25 dages betalt ferie, når han eller hun er startet i jobbet. (Altså er startet i praktik).

Ferien tildeles med det samme og skal altså *ikke* optjenes først.

Hvis lærlingen starter mellem den 2. september og den 31. oktober, har eleven ret til 25 dages betalt ferie i samme ferieafholdelsesperiode, som starter den 1. september samme år.

Hvis lærlingen starter i praktik mellem den 1. november og den 30. juni, har lærlingen ret til 15 dages betalt hovedferie (3 uger)

og yderligere 5 dages betalt ferie, hvis virksomheden holder lukket før hovedferieperioden, eksempelvis mellem jul og nytår.

Skifter lærlingen læreplads, medtages retten til betalt ferie.

Start praktik (første gang)	Antal feriedage	Ferieafholdelsesperiode
2. sept. - 31. okt.	25	2. sept. - 31. dec. flg. år
1. nov. - 30. juni	15	1. maj - 30. sept.
Yderligere	5	hvis virksomheden holder lukket før hovedferieperioden
Herefter	25	i anden ferieafholdelsesperiode

SKURVOGNE

Nye regler for indretning

I skurvogne produceret den 1. juli 2021 eller senere gælder nye og supplerende regler.

SPISERUM:

- Spiserummet skal være mindst 0,9 m² pr. person + i tillæg 1 m² til det samlede areal.
- Der skal være et køleskab og mulighed for at opvarme mad og vand til kaffe o.lign.
- Rummet skal have to aftræksventiler, mekaniske ventilatorer el.lign.
- Vinduerne skal udgøre mindst 10% af gulvarealet. De skal have solafskærmning, og mindst ét vindue skal kunne åbnes og fungere som redningsåbning.

TOILETTER SKAL:

- have et gulvareal på mindst 0,95 m² og være forsynet med en aftræksventil på mindst 100 cm², mekanisk ventilator el.lign.
- have mulighed for at komme af med sanitært affald.
- være forsynet med vandudskylning og kunne tilsluttes kloak eller, hvor det er nødvendigt eller hensigtsmæssigt, være monteret med en kværn med tilstrækkelig kapacitet, der evt. er tilsluttet en opsamlingsstank.
- Der bør endvidere være en kurv el.lign. til opbevaring af nyt toiletpapir på toilettet.

HÅNDVASKE:

Der skal være indvendig adgang fra omklædningsrum til håndvask, der skal opfylde følgende krav:

- Der skal være rindende koldt og varmt vand
- Gulvarealet omkring hver håndvask, eller blandingsbatteri skal mindst udgøre 1 m².
- Der skal være mulighed for at have de fornødne rensmidler.

FLERE KØN:

Der skal være et aflåseligt bade- og omklædningsrum, så alle køn kan bruge skurvognen samtidig.

OMKLÆDNING:

- Rummet skal være forsynet med to aftræksventiler på mindst 100 cm², mekanisk ventilator el.lign.
- Arbejdstøjet skal kunne tørres i et tørreskab i skurvognen.

BAD:

- Brusebadet skal være forsynet med rindende koldt og varmt vand.
- Brusebadet skal have et forrum med aflåselig dør, siddeplads og mulighed for op-hængning eller aflægning af rent og beskidt tøj på en hensigtsmæssig måde. Forrummet skal kunne holdes tørt under brug af badet. Gulvarealet i brusebadet og forrummet skal tilsammen være minimum 1,8 m².
- Der skal være udluftning ved brusebade i tilstrækkeligt omfang ved mekanisk ventilation.

Kilde: BFA Bygge & Anlæg

Læs mere på www.bfa-ba.dk.

Søg: Håndbogen - Arbejdsmiljø i bygge og anlæg

PLADSBESØG

Byggegruppen har omorganiseret arbejdet

Fokus på opsøgende og organiserende besøg på byggepladserne.

TEKST: LOTTE OTT

Det opsøgende arbejde og de organiserende pladsbesøg står øverst i Byggegruppens arbejde. Helt konkret betyder det, at der er afsat i alt seks folk, der bruger al deres tid på pladsbesøg.

DET FASTE TEAM

Tre kolleger udgør det faste udekørende team. Det er de to faglige sekretærer Jannik Juhl og Jesper Netsov, samt en skriftende frikøbt tredjemakker, der for tiden er Stefan Bugge.

De tre besøger alle pladser, uden skelen til hvilke faggrupper, de selv kommer fra eller hvilke faggrupper og byggepladser, de skal besøge.

BRANCHEKLUBBERNES FRIKØB

Ved siden af dette giver 3F Forbundet økonomisk støtte til, at brancheklubberne i BJMFs Byggegruppe kan frikøbe tre kolleger, der også kører pladsbesøg – men inden for deres eget fagområde. Det er pt. Christian Nielsen, murer, Christian Skov, struktør og beton, og Stefan Bugge, Snedker-Tømrernes Brancheklub.

ØGET SYNLIGHED

Alt i alt er det en styrkelse af det opsøgende og organiserende arbejde, som har været en del af byggegruppens indsats det foregående år og som fortsat vil have en høj prioritering.

Som formand for byggegruppen, Carsten Bansholm, sagde i beretningen til generalforsamlingen sidste år:

»Det er fortsat et mål at øge synligheden og styrke det opsøgende arbejde. Fra byggegruppens bestyrelse er der et krav om, at BJMF fremadrettet gør en yderligere indsats på det opsøgende område, hvorfor området bliver yderligt opprioriteret med flere pladsbesøg og mere opsøgende arbejde i 2021 og frem.« ■

ISOLERING

Er priskuranten på skråplan?

Jeg syntes at spore en tendens i forskellige firmaer, til at der bliver lavet flere sager ang. priserne i vores priskurant, end jeg syntes, der har været tidligere.

TEKST: BRIAN JENSEN, ISOLATØR

Der bliver flere og flere fagligt sager om priserne i priskuranten. Er det et udtryk for, at firmaerne af bagvejen, prøver at udhule vores priskurant? At de enkelte firmaer, får »andre« priser end dem, som står i priskuranten, typisk lavere priser.

ET firma går benhårdt efter at få deres egen »priskurant«, og det gøres netop ved at køre den ene sag efter den anden, men mærkeligt nok kun på de priser, hvor vi pt. kan tjene penge?

Jeg syntes, det er et skråplan fremadrettet, hvis det er sandt, for hvor er motivationen så til at f.eks. at arbejde på akkord? I værste tilfælde kan det være enden for den priskurant, vi kender i dag, som vil blive to-talt udvisket.

Jeg kunne godt tænke mig at høre lidt om, hvordan isolatørerne ude i de forskellige firmaer oplever det. ■

FIRMABILER

Skriv ikke under

Du SKAL IKKE SKRIVE UNDER hvis din arbejdsgiver kræver en Tro- og loveerklæring i forbindelse med vanvidskørsel og/eller anden (ulovlig) brug af firmabiler.

Færdselsloven er ændret fra den 31. marts 2021, men STOP!!!

Du skal *ikke* skrive under, hvis din arbejdsgiver kræver en Tro- og loveerklæring i forbindelse med vanvidskørsel og/eller anden (ulovlig) brug af firmabiler.

Efter der den seneste tid er beslægtet flere firmabiler, er der virksomheder der nu beder deres medarbejdere om at skrive under på

blanketter eller Tro- og loveerklæringer, hvor medarbejderen erklærer sig erstatningsansvarlig, og ved at underskrive aftalen afskærer den ansatte sig fra en prøvelse efter erstatningsansvarsloven.

Et sådan krav fra arbejdsgivers side anser vi som usagligt og det kan måske være i strid med aftaleloven. Selv om aftalen måske er ugyldig, er fagforeningens anbefaling, at du *lader være med at skrive under!*

Selvfølgelig kan der være situationer, hvor den ansatte kan gøres ansvarlig, selv om der ikke er underskrevet en erklæring på forhånd, men i den situation vil spørgsmålet skulle afgøres ved retten. ■

3F BJMF

BYGGERI

Tag på kursus

Bliv klogere på din overenskomst, din løn og dit arbejdsmiljø!

Byggegruppen prioriterer at sende tillidsfolk, arbejdsmiljørepræsentanter, klubbestyrelsesmedlemmer og andre faglige på kurser.

GRUNDUDDANNELSE ARBEJDSMILJØ. MODUL 1:

- **Modul 1:** 11-15/10 på Smålandshavet.
FIU-nummer: 1051-21-00-10

2X2 DAGE: ER DU NYVALGT TILLIDSVALGT INDEN FOR DE SIDSTE 18 MDR. SKAL DU DELTAGE I DETTE KURSUS

- **Modul 1:** 11-12/10 i BJMF:
FIU-nummer: 1999-21-00-19
- **Modul 2:** 1-2/11 i Rørvig.
FIU-nummer: 1999-21-00-20
(samlet tilmelding for begge moduler)

GRUNDUDDANNELSEN FOR TILLIDSREPRÆSENTANTER: MODUL 1+2:

- **Modul 1:** 25-29/10 på Langsøhus.
FIU-nummer: 1151-21-00-06
- **Modul 2:** 15-19/11 på Langsøhus.
FIU-nummer: 1251-21-00-06
(samlet tilmelding for begge moduler)

LØNFORHANDLING TIMELØN PÅ JORD & BETONOVERENSKOMSTEN:

- 10/11-12/11 i Rørvig.
FIU-nummer: 2031-21-00-07.

BYGGERIETS ARBEJDSMILJØ

- **Hvordan skaber man bedre arbejdsmiljø på byggepladserne?:** 29/11-01/12 på Langsøhus.
FIU-nummer: 2031-21-00-08.

Tilmelding til Lene Neerup,
Lene.Neerup@3f.dk, 88 92 26 85

Aktive tilmeldte byggepladser

Faggruppe	Virksomhed	Byggepladsadresse	Slutdato
Tømrer	Hvid Entreprise A/S	Alfred Christensensvej 5, 2850 Nærum	15-09-21
Tømrer	Deko P/S	Strandgade 27, 1410 Kbh K	15-09-21
Tømrer	Skou Gruppen A/S	Thurebyholmsvej 12, 2700 Brønshøj	15-09-21
Tømrer	Murermester Allan Bruhn ApS	Ved Amagerbanen 24, 2300 Kbh S	26-09-21
Tømrer	Georg Berg A/S	Digevej 24, 2300 Kbh S	29-09-21
Murer	Øens Murerfirma A/S	Howitzvej 41, 2000 Frederiksberg	29-09-21
Tømrer	Qvist Totalbyg ApS	Irisvej 6, 3500 Værløse	29-09-21
Tømrer	Georg Berg A/S	Persillevej 2, 2300 Kbh S	29-09-21
Tømrer	Hovedstadens Bygningsentreprise A/S	Ny carlsberg, 1760 Kbh V	30-09-21
Tømrer	Jakon A/S	Nørre Alle 67, 2100 Kbh Ø	30-09-21
Tømrer	Børge Jakobsen & Søn, Næstved A/S	Beatevej 7, 2500 Valby	01-10-21
Murer	Th Mur & Fliser ApS	Beckersvej 119, 2300 Kbh S	01-10-21
Tømrer	ELINDCO A/S	Bispebjerg Psyk., 2400 Kbh NV	01-10-21
Anlægs- & bygningstruktør	Pej-Entreprise ApS	Bybuen 2, 2740 Skovlunde	01-10-21
Tømrer	Deko P/S	Carlsberg Byen, 2500 Valby	01-10-21
Tømrer	BGB A/S	Danske Bank, 1577 Kbh V	01-10-21
Murer	HEJ Murerentreprise A/S	Glostrup Kirke, 2600 Glostrup	01-10-21
Murer	Murermester J.Ole Pedersen A/S	Hvidovrevej 241, 2650 Hvidovre	01-10-21
Murer + mur.arb.m.	Probyg	KB baner, 2000 Frederiksberg	01-10-21
Murerarbejdsmænd	Entreprenørfirmaet Einar Kornerup A/S	Mændenes hjem, 1706 Kbh V	01-10-21
Tømrer	3xbyg ApS	Richard Mortensensvej 20, 2300 Kbh S	01-10-21
Tømrer	BGB A/S	Teknikbyen 26-40, 2830 Virum	01-10-21
Tømrer	Jeudan Projekt & Service A/S	Toldbodgade 35, 1253 Kbh K	01-10-21
Isoleringsarbejdere	Vimo Isolation ApS	Tuborg havn, 2900 Hellerup	01-10-21
Murer + mur.arb.m.	Hovedstadens Bygningsentreprise A/S	Valkyriegade 2, 2200 Kbh N	01-10-21
Murer	Iver Entreprise Og Service A/S	Ålekistvej 101, 2720 Vanløse	01-10-21
Tømrer	ELINDCO A/S	Nøjsomhedsvej 1, 2800 Kgs. Lyngby	02-10-21
Tømrer	Tømrermester J. Dall ApS	Tobaksvvej 4, 2860 Søborg	07-10-21
Tømrer	Adserballe & Knudsen A/S	Hvidkildevej 22-26, 2400 Kbh NV	18-10-21
Tømrer	Tømrerentreprisen A/S	Marindalsvej 52, 2000 Frederiksberg	26-10-21
Tømrer	Deko P/S	Carlsberg By, 1699 Kbh V	31-10-21
Tømrer	Hoppe & Kornbeck ApS	Koldinggade 21, 2100 Kbh Ø	01-11-21
Murer	Karl A. Hansen Entreprise A/S	Nationalmuseet, 1470 Kbh K	01-11-21
Bygningsstruktør	Jt Works ApS	Trongårdsparke 12, 2800 Kgs. Lyngby	01-11-21
Anlægsarbejde	FI Concrete ApS	Trongårdsparke 12, 2800 Kgs. Lyngby	01-11-21
Tømrer	Dn Tømrer A/S	Tuborg havn, 2900 Hellerup	01-11-21
Isoleringsarbejder	Allan Ploug A/S	Herlev hospital, 2730 Herlev	05-11-21
Tømrer	Flemming Franck A/S	Rovsingsgade, 2200 Kbh N	11-11-21
Murer	Iver Entreprise Og Service A/S	Borups alle, 2200 Kbh N	22-11-21
Bygningsstruktør	Borup	Bybuen 2, 2740 Skovlunde	26-11-21
Tømrer	Hovedstadens Bygningsentreprise A/S	Rebekkavej, 2900 Hellerup	26-11-21
Tømrer	Bal Byg A/S	Pasteurs Tårn, 1799 Kbh V	30-11-21
Murer	Murerfirmaet Allan Hoxer ApS	Carlsbergbyen, 1799 Kbh V	01-12-21
Tømrer	Fischer Gruppen A/S	Frederiksberg Alle 41, 1850 Frederiksberg C	01-12-21
Murer/arb.mænd	Bang Nielsen A/S	Martinsvej 1, 2000 Frederiksberg	01-12-21
Murer/arb.mænd	E og P Service	Postparken 26-31, 2770 Kastrup	01-12-21
Tømrer	E og P Service	Postparken 26-31, 2770 Kastrup	01-12-21
Bygningsnedker	Bygningsnedker John Poulsen	Torveporten 10, 2500 Valby	01-12-21
Tømrer	Bygningsnedker John Poulsen	Torveporten 10, 2500 Valby	01-12-21
Gulvlægger	Garant Tæppeeksperter A/S	Værkstedsvej 3, 2500 Valby	01-12-21
Murer	Hovedstadens Bygningsentreprise A/S	Østbanegade 23, 2100 Kbh Ø	01-12-21
Tagdækker	Mr Tagdækning ApS	Borgmester fishers, 2000 Frederiksberg	06-12-21
Isoleringsarbejder	Persolit Entreprenørfirma A/S Munkebo Afd	Sluseholmskolen, 2450 Kbh SV	09-12-21
Tømrer	Tagsnedkeren ApS	Amager Boulevard 126-128, 2300 Kbh S	22-12-21
Maskinfører	Hp Byg A/S	Møntmestervej 25, 2400 Kbh NV	23-12-21
Bygningsstruktør	Hp Byg A/S	Møntmestervej 25, 2400 Kbh NV	23-12-21
Tømrer	Jakon A/S	Amager Strandvej 399, 2770 Kastrup	31-12-21
Tømrer + byg.snedk.	Jakon A/S	Amager Strandvej 399, 2770 Kastrup	31-12-21
Tømrer	Jbs ApS	Byagervej 215/Byagervænge, 3460 Birkerød	31-12-21
Tømrer	Selskabet af 8. april 2013 A/S	Peter Sabroevej 8, 2450 Kbh SV	31-12-21
Tømrer	Hhm A/S	Sophie Magdalenesvej 12, 3460 Birkerød	31-12-21
Murer	Murermester J.Ole Pedersen A/S	Birkedommervej 37, 2400 Kbh NV	01-01-22
Tømrer	ELINDCO A/S	DTU, 2800 Kgs. Lyngby	01-01-22
Murer/arb.mænd	Hovedstadens Bygningsentreprise A/S	Godthåbsvej 182, 2720 Vanløse	01-01-22
Tømrer	Jakon A/S	Haregade, 1320 Kbh K	01-01-22
Murer/arb.mænd	Øens Murerfirma A/S	Islands Brygge 30, 2300 Kbh S	01-01-22
Murer/arb.mænd	Murersvendenes Aktieselskab	Isleystofte, 2610 Rødovre	01-01-22
Murer + mur.arb.m.	ELINDCO A/S	Lundtofteskolen, 2800 Kgs. Lyngby	01-01-22
Tømrer	Skou Gruppen A/S	rolighedsvej, 2000 Frederiksberg	01-01-22
Tømrer	Ørskov Byg Og Montage V/Dennis Ørskov	Torveporten 10, 2500 Valby	01-01-22
Tømrer	Entreprenørfirmaet Einar Kornerup A/S	Vanløse Alle 21, 2720 Vanløse	01-01-22
Murer	Kjær Knudsen A/S	Østerbrogade 49, 2100 Kbh Ø	01-01-22
Murer	Murersvendenes Aktieselskab	Bernstoffsvej 48, 1577 Kbh V	01-02-22
Tømrer	Deko P/S	Carlsberg BA9, 1799 Kbh V	01-02-22
Tømrer	Krog & Bidstrup ApS	Grøntorvet, 2500 Valby	01-02-22
Tømrer	Mt Højgaard Danmark A/S	Jostensvej 56, 2880 Bagsværd	01-03-22
Murer	Murermester Claus Quistgaard A/S	Vintergævej 3-16, 2770 Kastrup	01-03-22
Anlægs- & bygningstruktør + chauf.	Hhm A/S	Trongården, 2800 Kgs. Lyngby	20-03-22
Murer + mur.arb.m.	Hhm A/S	Trongården, 2800 Kgs. Lyngby	20-03-22
Tømrer	Hhm A/S	Trongården, 2800 Kgs. Lyngby	20-03-22
Murer OK uafklaret	Brudlykke A/S	Bispeparken, 2400 Kbh NV	01-04-22
Tømrer + mont.tekn.	A/S Julius Nielsen & Søn	Carlsberg 60, 1799 Kbh V	01-05-22
Murersvende	Degn & Dreyer Entreprise A/S	Njalsgade 33, 2300 Kbh S	01-05-22
Anlægsarbejde	Ncc Danmark A/S	Trangravsvej 7, 1436 Kbh K	01-06-22

Faggruppe	Virksomhed	Byggepladsadresse	Slutdato
Tømrer	Entreprenørfirmaet Einar Kornerup A/S	Holmegård skolen, 2650 Hvidovre	30-06-22
Tømrer	Tømrer- & Snedkermester Jan F. Thomsen	Vanløse alle 14, 2720 Vanløse	30-06-22
Murer + mur.arb.m.	Erling Jensen A/S	Tobaksbyen, 2860 Søborg	01-07-22
Tømrer	BGB A/S	Engvej 155, 2300 Kbh S	01-10-22
Anlægs- & bygningstruktør	Lm Byg A/S	Kaktus Tårnene, 1577 Kbh V	01-10-22
Anlægs- & bygningstruktør	Cg Jensen A/S - Fabriksparken V. Glostrup	Post Byen, 1577 Kbh V	01-10-22
Tømrer	Fagerberg, tømrerfirma	Stilledal 34, 2720 Vanløse	15-10-22
Murer + mur.arb.m.	Murermester Rene Godthåb Larsen A/S	Højbjerg Vænge, 2730 Herlev	15-11-22
Anlægs- & bygningstruktør	Cg Jensen A/S - Fabriksparken V. Glostrup	Rødovre Port, 2610 Rødovre	01-12-22
Mur.arb.m.	Øens Murerfirma A/S	Vintergækvej, 2770 Kastrup	01-12-22
Murer + mur.arb.m.	E&P Murerforretning ApS	Fruebjerg 18, 2100 Kbh Ø	21-12-22
Murer	Th Mur & Fliser ApS	Rosenvængets hovedgade 35, 2100 Kbh Ø	31-12-22
Murer	Global Byg Ivs	Agerkær 1, 2610 Rødovre	01-01-23
Murer + mur.arb.m.	Murer- & Entreprenørfirmaet Niels Poulsen ApS	Gdanskvej, 2150 Nordhavn	01-01-23
Murer + mur.arb.m.	Bang Nielsen A/S	Naturhistorisk Museum, 2100 Kbh Ø	01-01-23
Murer	Kørvel ApS	Rødovre Station, 2610 Rødovre	01-01-23
Tømrer	Bal Byg A/S	Sølvgade 83, 2100 Kbh Ø	01-12-23
Tømrer	Enemærke & Petersen A/S Klostergården Postboks 252	Amagerbro skolen, 2300 Kbh S	01-02-24

Udvalgte konkurrencer siden sidst

CVR.nr.	Virksomhed	Dekret*	Frist for anmeldelse til LG
39788888	Grenhaj Byg ApS	17-05-2021	17-09-2021
39221853	MJ Byg og Bolig ApS	08-06-2021	08-09-2021
39450135	Vallø Danmark Byggeplads Service ApS	08-06-2021	08-09-2021
41530235	JT Tømrer Entreprise ApS	21-06-2021	21-10-2021
36262370	Patrick Margaard Frederiksen - tidl. D.A.W. Smede- og industriservice	08-07-2021	08-11-2021
31372372	Kristtørn ApS	12-07-2021	12-11-2021
41602635	Byggeselskabet af 2020 ApS - tidl. Dodd Tømrer og Snedker ApS	23-07-2021	23-11-2021

Hvis du har været ansat hos nogle af ovenstående virksomheder i de seneste 6 måneder før konkurrencen (*dekret dato) skal du snarest henvende dig i fagforeningen til:

Ebbe Dalgaard, tlf.: 88 92 26 67,
mail: ebbe.dalgaard@3f.dk eller
Jette Nordentoft, tlf.: 88 92 89 79,
mail: jette.nordentoft@3f.dk

EFTERUDDANNELSE

Overvejer du et AMU-kursus?

Book en telefonisk vejledning om efter- og videreuddannelse inden for bygge- og anlæg

Går du og overvejer dit næste AMU-kursus? Er du i tvivl om, hvordan refusion og tilskud fungerer eller er du bare nysgerrig på de mange muligheder, der er for videre- og efteruddannelse?

Uanset hvilke spørgsmål du har, står vi klar til at hjælpe – og kan vi ikke hjælpe

med det samme, vender vi tilbage med svar på dine spørgsmål.

Book en tid til en vejledningssamtale når det passer dig, så ringer vi dig op.

Tilbuddet henvender sig både til virksomheder, medarbejdere og skoler.

Vi ser frem til at tale med dig.

Book samtale på: bygud.onlinebooq.dk

Snedker- og Nichefagenes Brancheklub

KLUBMØDER

Tirsdag den 28. september, kl. 16.30 i fagforeningen, Mølle Allé 26, 2500 Valby

TEGNEHJÆLP I SOLIDWORKS

Online undervisning en gang om måneden på hverdagseftermiddage.

Tegnehjælpen er forbeholdt lærlinge.

Info: bolette.jorgensen@3f.dk

GRATIS LÆDERKURSUS

Lørdag/søndag den 25.-26. september

I brancheklubben nærder vi vores fag. Vi holder kurser for at dygtiggøre os i det, vi ikke kan lave når vi går på arbejde. Dette års kursus er et læderkursus og giver en intro til forskellige lædertyper og dets anvendelse.

Kurset er gratis og man skal være medlem af Snedker- og Nichefagenes Brancheklub for at deltage.

Tilmelding og info: bolette.jorgensen@3f.dk

INDKITTNING

Fredag den 8. oktober

I anledning af snedkernes svendeprøver inviterer vi til åben reception.

Kom og udvid dit arbejdsnetværk i uformlige rammer. Der vil være lidt til ganen og et snedkerfagligt oplæg.

Arrangementet er åbent for alle interesserede.

GENERALFORSAMLING

Onsdag den 17. november, kl. 16.00 i fagforeningen, Mølle Allé 26, 2500 Valby

KONTAKT

Vil du være aktiv i SNBK, høre mere om klubben, læderkursus, tegnehjælp eller andet så kontakt Bolette: bolette.jorgensen@3f.dk eller 28 44 61 16.

Følg med på vores Facebookside: Snedker- og Nichefagenes Brancheklub eller ansøg facebookgruppen »Intern gruppe for Snedker- og nichefagenes brancheklub.«

DER TAGES FORBEHOLD FOR CORONARESTRIKTIONER

Valgte tillidsfolk og arbejdsmiljørepræsentanter

BYGGEGRUPPEN

TILLIDSREPRÆSENTANTER

- **Kristian K. Nyborg**, tømrer, Boskov Byg ApS, i firmaet
- **Knud M. Beyer**, murer, Bang Nielsen A/S, Rådmandsgade 34 B, 2200 N
- **Lasse Penther**, murer, Struve & Søn ApS, Ørnevænget 136, Ishøj
- **Casper Iversen**, murer, Murersvendenes Aktieselskab, Tietgensgade 65, 1704 V
- **Rasmus S. T. Madsen**, murer, Murermester Claus Quistgaard A/S, Rådvangsgade 64, 2400 NV
- **Jannik Hennild**, tømrer, 3xByg ApS, Richard Mortensensvej 26, 2300 S
- **Patrick Meyer**, tømrer, Deko P/S, Strandgade 27, 1401 K
- **Martin B. Noer**, beton, Pihl Holding A/S, Redmolen, 2150 Nordhavn
- **Heino O. Svendsen**, murer, EMR Murer & Entreprenør A/S, Cikoriegade 1, Hedehusene
- **Brian Torp**, murer, HHM A/S, Frederikssundsvej 184, Brønshøj
- **Kenneth Bilsted**, tømrer, Frederiksberg Tømreren ApS, i firmaet
- **Dennis Polat**, tømrer, Viggo Pedersen & Søn A/S, i firmaet
- **Mathias Østergaard**, tømrer, Skou Gruppen A/S, Thurebyholmvej 12, Brønshøj
- **Thomas Neumann**, murer, Probyg, Generationernes Frederiksberg (KB Baner)

ARBEJDSMILJØREPRÆSENTANTER

- **Søren Horn**, beton, CG Jensen A/S, Carsten Niebuhrsgade 10, 1577 V
- **Kent Persson**, tømrer, BGB A/S, Carsten Niebuhrsgade 4, 1577 V
- **Jan Larsen**, murer, Bang Nielsen A/S, Rådmandsgade 34 B, 2200 N
- **Ulrik Holm**, tømrer, Tømrermester Troels Hansen A/S, Kocksvej 17-19, Frederikssund
- **Deniz K. Hansen**, murer, Murermester Claus Quistgaard A/S, Rådvangsgade 64, 2400 NV
- **Klavs Reimer**, tømrer, Jakon A/S, Moseskole, Greve
- **Alexander Eriksen**, tømrer, 3xByg ApS, Richard Mortensensvej 26, 2300 S
- **Mark Borland**, tømrer, Elindco A/S, Transformervej 3, Herlev
- **Casper F. Wendt**, beton, Pihl Holding A/S, Redmolen, 2150 Nordhavn
- **Michael T. Sørensen**, murer, Murersvendenes Aktieselskab, Tietgensgade 65, 1704 V
- **Daniel B. Jakobsen**, beton, Per Aarsleff A/S, Lyngby Station
- **Peder Jensen**, murer, EMR Murer & Entreprenør A/S, Cikoriegade 1, Hedehusene
- **Christian Huusom**, m.arb.mand, HHM A/S, Frederikssundsvej 184, Brønshøj
- **Peter T. Nielsen**, tømrer, Snedkermester Arne Pedersen A/S, Arendalsgade 2, 2100 Ø
- **Peter B. Horneman**, tømrer, Skou Gruppen A/S, Thurebyholmvej 12, Brønshøj
- **Søren Borking**, tømrer, Byggefirmaet Logik & Co. A/S, i firmaet
- **Sune M. Andersen**, murer, Anders Damgaard Nielsen ApS, Skolebakken 4, Hedehusene
- **Theis Nielsen**, murer, Probyg, Generationernes Frederiksberg (KB Baner)

SERVICEGRUPPEN

TILLIDSREPRÆSENTANTER

- **Niels E. Jensen**, spec.arb., Center for Byens Drift Syd, Vigerslevvej 346, Valby
- **Jeppe Mogensen**, gartner, Tårnby Kirkegård
- **Martin Skytte**, gartner, Slots- og Kulturstyrelsen, Kongens Have
- **Peter K. Damgaard**, gartner, Rudersdal Kommune,
- **Michael Aa. N. Madsen**, spec.arb., Hofor A/S, Amagerværket - Havn og Brændsel
- **Lis S. Hansen**, gartner, Grøn Drift Syd, Vigerslevvej 346, Valby
- **Bjarne M. Pedersen**, gartner, Deas A/S, Rødovre
- **Bo Hansen**, spec.arb., Hofor A/S, Amagerværket - Driftsmedhjælperne
- **Ivan Gaarslev**, gartner, Hvidovre Kommune, Vej & Park, Pleje & Renhold
- **Kurt L. Andersen**, spec.arb., Biofos A/S, Refshalevej 250, Kbh. K
- **Ole T. Trede**, gartner, Assistens Kirkegård
- **Morten C. Ehlers**, gartner, Søllerød Golf
- **Peter Uldall**, gartner, Hededanmark A/S, Ballerup og Lyngby afdeling
- **Daniel Døj**, gartner, Hvidovre og Risbjerg Kirkegårde

ARBEJDSMILJØREPRÆSENTANTER

- **Maria Stenstrøm**, spec.arb., Københavns Kommune, De Ubemandede Toiletter
- **Jannie G. Vilsøe**, gartner, Anlægsgartnerfirmaet Kirkegaard A/S, i firmaet

Repræsentantskabsmøde i Snedkerstiftelsen 2020 og 2021

Ordinært repræsentantskabsmøde i Snedkerstiftelsen 2020

Tirsdag den 26. oktober kl. 16.00 - 16.30

DAGSORDEN

1. Dagsorden	5. Forslag
2. Valg af dirigent	6. Valg
3. Protokol	7. Eventuelt
4. Regnskab	

Ordinært repræsentantskabsmøde i Snedkerstiftelsen 2021

Tirsdag den 26. oktober kl. 16.30

DAGSORDEN

1. Dagsorden	5. Forslag
2. Valg af dirigent	6. Valg
3. Protokol	7. Eventuelt
4. Regnskab	

Repræsentantskabet består af 21 medlemmer, som er på valg hvert 3. år.

De 7, der skal vælges i år, bliver valgt efter følgende fordeling fra faggrupper fra Træ-Industri-Byg:

1 fra Ungdommen, 1 fra Pensionisterne, 2 fra Snedker og Nichefagene (Industrigruppen) og 3 fra Byggegruppen.

Byggegruppen vælger: torsdag den 7/10, kl. 15.30 i forbindelse med ST brancheklubbens bestyrelsesmøde.

Snedker-Nichefagene (Industrigruppen) vælger: tirsdag den 28/9, kl. 16.00 på bestyrelsesmødet.

Pensionister vælger: torsdag den 14/10, kl. 10.00 i Smedjen

Ungdommen vælger: torsdag den 7/10 kl. 16.00

Kun medlemmer fra faggrupper fra Træ-Industri-Byg kan stemme og blive valgt til Snedkerstiftelsen.

Møderne foregår alle i Fagforeningen på Mølle Allé 26.

Møder i gartnerens miljøudvalg 2021

Torsdage kl. 16.00 i BJMF, Mølle Allé 26 (kælderen)

Mødet er åben for alle gartnermedlemmer

23. september

25. november

Hilsen Sørmø, Gartnerens Miljøudvalg,
20 83 34 93, sormer56@gmail.com

DER TAGES FORBEHOLD FOR CORONARESTRIKTIONER

Ekstraordinær generalforsamling

Murersvendeforeningens Stiftelse

Tirsdag den 28. september 2021, kl. 17.00

I Musikhuset i fagforeningen Mølle Alle 26, Valby

DAGSORDEN

1. Valg af dirigent
2. Protokol
3. Valg af ny formand
Ny formand tiltræder efter ordinær generalforsamling i 2. kvartal 2022

Bestyrelsen har besluttet, at den nye formand skal på uddannelse i ejendomsadministration inden tiltrædelsen. Derfor afholdes valget af ny formand allerede nu. Der er en bid brød kl.16.30.
Bestyrelsen

Møder i Snedker-Tømrernes Brancheklub

2021

16-17/9	Bestyrelseskonference (torsdag-fredag)	
7/10	Bestyrelsesmøde	16-18
21/10	Generalforsamling i ST-klubben	17-21
11/11	Bestyrelsesmøde	16-18
9/12	Bestyrelsesmøde - med juleafslutning	16-18

Alle møder afholdes i BJMF, Mølle Allé 26, 2500 Valby. Under forsamlingsforbuddet bliver møderne holdt online.

Skriv til helgamathiasen@gmail.com hvis du vil have link til at deltage.

DER TAGES FORBEHOLD FOR CORONARESTRIKTIONER

Kig forbi til SKOF-torsdage

Den anden torsdag i måneden fra kl. 15.00
i Musikhuset, ved fagforeningen, Mølle Alle 26, Valby

SKOF er fællesklubben for Specialarbejdere i København og Frederiksberg.

Vi mødes den anden torsdag i hver måned til en faglig snak og en øl eller en vand.

De forskellige klubber i SKOF skiftes til at arrangere.

Alle kolleger og venner er velkomne.

SKOF's bestyrelse er tilstede fra kl. 15 - 17, hvis du har nogle faglige spørgsmål.

DER TAGES FORBEHOLD FOR CORONARESTRIKTIONER

Skovtur

for alle pensionister og efterlønnere,
der har været medlem af TIB

Sted

Bataillon Café & Kulturhus
Alarmpladsen 2 (ved Avedøre Stationsvej)
2640 Hvidovre
Bus 1A går næsten lige til døren og kommer forbi Avedøre Station

Tid

Torsdag den 30. september 2021, kl. 11.00-15.00

Tilmelding senest den 21. september til

Erling Christiansen, 20 92 10 90 (kl. 10-12), antibaad@gmail.com
Ebbe Bay, 42 29 13 18, elisebay@mail.dk

På vegne af Snedker og tømrernes Pensionist- og Efterlønsklub
Erling Christiansen og Ebbe Bay

Der ydes støtte fra Snedkerstiftelsen

Snedker og Tømrernes Pensionist- og efterlønsklub

Klubben optager alle tidligere TIB'ere

MØDEDAGE

Vi mødes - når fagforeningen er corona-åbnet igen - den anden og fjerde torsdag i måneden kl. 10.00 i fagforeningen, Mølle Allé 26, 2500 Valby

KONTAKT

Formand: Ebbe Bay, tlf. 42 29 13 18
Kasserer: Poul Larsen, tlf. 36 75 07 74
Bank: Arbejdernes Landsbank, 5327 0516262

Murerarbejdsmændenes Efterløns- og Pensionistklub

Vi mødes - hvis fagforeningen er corona-åbnet igen - den første torsdag i måneden, kl. 10.00 i Smedjen, Mølle Allé 26, 2500 Valby

- Er du murerarbejdsmand?
- Er du pensionist eller efterløner?
- Vi du med i klubben og møde kolleger?

Så ring til Palle Lund, tlf. 61 37 41 27

Snedkerstiftelsen

Snedkerstiftelsen yder hjælp til trængende medlemmer af BJMF, der arbejder indenfor for det tidligere forbund TIB's brancher.

Brug de rigtige skemaer til ansøgninger - find dem fagforeningens hjemmeside www.3f/bjmf.dk eller kom i fagforeningen og hent dem.

Gartneres Seniorklub program 2021

13. OKTOBER 2021 KL. 11.30

10. NOVEMBER 2021 KL. 11.30:

Husk tilmelding til julefrokosten pris 100 kr.

8. DECEMBER 2021 KL. 11.30:

JULEFROKOST

Alle møderne foregår i Fagforeningens lokaler på Mølle Alle og starter 11.30.

KONTAKT TIL KLUBBEN

Formand Sune Bøgh
Katrinedalsvej 43, 2-4, 2720 Vanløse
20 12 07 91, sune3f@hotmail.com

Seniorklubben TIB

SEPTEMBER

22. september kl. 10.30 Stor Banko
29. september kl. 10.30 Kammeratdag

OKTOBER

6. oktober kl. 10.30 Kammeratdag
13. oktober kl. 10.30 Kammeratdag
20. oktober kl. 10.30 Stor Banko
27. oktober kl. 10.30 Kammeratdag

NOVEMBER

3. november kl. 10.30 Kammeratdag
10. november kl. 10.30 Mortens Aften
17. november kl. 10.30 Kammeratdag
24. november kl. 10.30 Stor Banko

DECEMBER

1. december kl. 10.30 Stor Banko
8. december kl. 10.30 Stor Banko
15. december kl. 10.30 Juleafslutning

KONTAKT TIL KLUBBEN

Formand: Erik Jensen, 25 37 22 31
Kasserer: Kirsten Højer Olsen, 51 35 20 49

JBTI-klubben

Klubbens medlemmer mødes hver tirsdag fra kl. 10.00 i Musikhuset Mølle Allé 26. Der er kammeratligt samvær med mulighed for at nyde en øl/vand/kaffe og spille billard.

Der afholdes bestyrelsesmøde 1 gang i måneden.

Den anden tirsdag i måneden er der morgenbord med rundstykker, franskrød og pålæg.

Villy Hansen, formand
tlf. 30 48 22 53

MEFF Seniorklubben

Alle ordinære klubbegge holdes i fagforeningen - hvis fagforeningen er coronaåbnet igen - Mølle Allé 26, 2500 Valby (Musikhuset) kl. 10.00.

Vi arrangerer 3-4 bowlingdage pr. sæson. Vi har som målsætning at holde 2-3 arrangementer eksternt. Vi afholder 1 skovtur årligt.

Bestyrelsen i MEFF-seniorklubben

Formand	Finn Petersen	40 42 73 35
Kasserer	Birger Læbel	25 51 82 05
Best.medl.	Kurt Bidstrup	22 26 90 10
Best.medl.	Inger Isaksen	25 82 46 77
Best.medl.	Bjarne Larsen	29 82 41 21
Suppleant	David Gibson	40 38 30 44

Linoklubben for efterlønnere og pensionister

Vi mødes på Mølle Allé i musikhuset den 2. mandag i måneden kl. 11.00 når corona-restriktionerne tillader det.

2021

11. oktober Klubmøde
8. november Kammeratligt samvær
13. december Julefrokost m/damer

PS. Nye medlemmer er velkomne

KONTAKT TIL KLUBBEN:

Poul-Erik Næs, tlf. 40 77 89 42

Murernes Seniorklub

Tirsdag den 21. september, kl. 10.30

Generalforsamling

Tirsdag den 19. oktober, kl. 10.30

Skurmøde (halvelveren)

Tirsdag den 16. november, kl. 10.30

Skurmøde (halvelveren)

Tirsdag den 7. december, kl. 10.30

Skurmøde og derefter julefrokost

Tag din partner med og medbring det grønne medlemskort til Stiftelsen. Claus Olsen kommer forbi og uddeler hædersgaver.

Alle møderne foregår i kælderen og der er sørget for en bid brød og lidt til halsen. Har du forslag til emner til møderne så tag dem med på næste klubmøde.

Generalforsamling

Tirsdag den 21. september 2021

kl. 10.30 i kælderen (halvelveren)

Efter en forhåbentlig god sommer starter vi op igen.

DAGSORDEN

1. Valg af dirigent
2. Valg af referent
3. Hvordan er det gået for klubben indtil nu?
4. Fremtidige aktiviteter - økonomi
5. Indkommende forslag (bestyrelsen i hænde senest den 1. september)
6. Regnskab
7. Valg af bilagskontrollanter
8. Valg af bestyrelse

Der vil være lidt godt til halsen både til generalforsamling og medlemsmøderne. Tag gerne jeres partner med.

Vel mødt!

På bestyrelsens vegne
Jørgen Bentzen

Bestyrelsen

Jørgen Bentzen

joergen_bentzen@mail.dk, 28 26 91 32

Johnny Weber

johnnyweber@live.dk, 60 60 63 02

Jørgen Ringholm Andersen

jjrraa@live.dk, 40 41 30 72

Gunnar Jan Hansen

murergunnarjan@gmail.com, 40 89 66 58

Det sker i fagforeningen

Alle aktiviteter gennemføres i overensstemmelse med gældende corona-regler

SEPTEMBER

- 15/9** 15.30 Generalforsamling i Struktør- og Betonklubben
- 16/9** Bestyrelseskonference Snedker- Tømrernes Brancheklub
- 23/9** 16.00 Møde i Gartnernes Miljøudvalg
- 25-26/9** SNBK - Læderkursus
- 27/9** 16.00 Generalforsamling i Servicegruppen
- 28/9** 16.30 SNBK - Klubmøde
- 28/9** 17.00 Ekstraordinær generalforsamling i Murersvendeforeningens Stiftelse

OKTOBER

- 05/10** 17.00 Generalforsamling i Byggegruppen
- 07/10** 16.00 Bestyrelsesmøde i Snedker- Tømrernes Brancheklub
- 08/10** 17.00 SNBK - Indkitning
- 28/10** 16.00 Generalforsamling i BJMF

NOVEMBER

- 17/11** 16.00 Generalforsamling i Snedker- og Nichefagenes Brancheklub
- 25/11** 16.00 Møde i Gartnernes Miljøudvalg
- 26/11** 14.30 Struktør og Betonklubben afholder julefrokost

Åbningstider

FAGLIG AFDELING

Mandag	7.00 - 15.30
Tirsdag	7.00 - 15.30
Onsdag	7.00 - 15.30
Torsdag	7.00 - 17.00
Fredag	7.00 - 12.00

A-KASSEN

Mandag	8.30 - 15.30
Tirsdag	8.30 - 15.30
Onsdag	Lukket
Torsdag	8.30 - 17.00
Fredag	8.30 - 12.00

SOCIALRÅDGIVERE

Tidsbestilling nødvendig!

Mandag	9.00 - 12.00
Tirsdag	9.00 - 12.00
Onsdag	9.00 - 12.00
Torsdag	9.00 - 17.00
Fredag	9.00 - 12.00

Afdøde kolleger - æret være deres minde

Navn	Fag	Født	Død
Arne Bent Hansen	Møbelsnedker	24-11-1933	03-08-2021
Bjarne Peter Flemming Jensen	Specialarbejder	06-09-1949	01-08-2021
Bent Andersen	Gartner	12-05-1954	29-07-2021
Niels Erik Gudmander	Anlægsarbejder	09-07-1952	13-07-2021
Søren Sehested Jensen	Specialarbejder	23-03-1958	11-07-2021
Per Møller	Murer	13-08-1945	08-07-2021
Frank Iversen	Murer	30-03-1951	30-06-2021
Jan Ebbe Patulski	Møbelsnedker	23-10-1944	29-06-2021
Jørgen Ejnar Sørensen	Glarmester	01-05-1943	28-06-2021
Steen Boesen	Bygningsstruktør	23-11-1955	27-06-2021
Michael Dannemann Jørgensen	Tagdækker	02-10-1962	25-06-2021
Lars-Ole Lindberg Andersen	Håndværker	22-07-1935	23-06-2021
Ove Morten Øster	Specialarbejder	07-09-1956	19-06-2021
Kristian Weidich	Murer	04-01-1990	16-06-2021
Ole Anker Hansen	Murer	22-09-1938	15-06-2021
Svend-Aage Snog Nielsen	Møbelsnedker	03-12-1954	11-06-2021
John Olsson	Møbelsnedker	08-11-1936	07-06-2021
Egon Birger Juul	Gartner	10-11-1942	27-05-2021
Niels Wolthers Sørensen	Murerarbejdsmand	23-07-1955	27-05-2021
Martin Larsen	Gartner	05-10-1963	15-05-2021
Niels Anker Andreasen	Specialarbejder	15-02-1937	08-05-2021
Krzysztof Stanislaw Jedrzejewicz	Arbejdsmand	15-03-1981	04-05-2021
Jens Myhre Larsen	Tagdækker	16-11-1961	02-05-2021
Ole Beicker Svendsen	Murer	13-08-1941	29-04-2021

A-klubben

Arbejdsløsheds-klubben i BJMF

A-klubben er for alle medlemmer af fagforeningen.

MEDLEMSMØDER

Hver mandag kl. 10.00 i Smedjen, Mølle Allé 26, 2500 Valby
når fagforeningen er corona-åbnet igen.

Udgivelser og deadlines 2021

BLAD NR. 5

Deadline: 14. september
Omdeling: 25. oktober

BLAD NR. 6 (BRANCHEINDSTIK)

Deadline: 2. november
Omdeling: 13. december

BANEGAARDEN

Genbrug fremfor forbrug

Den 2. juli var SNBK på tur til BaneGaarden – Københavns nye bæredygtige madmarked og meget mere.

TEKST: RASMUS SANDORFF, BYGNINGSSNEDKERLÆRLING HOS BANEGAARDEN / FOTO: BOLETTE ROSE JØRGENSEN

I Snedker- og Nichefagenes Brancheklub (SNBK) dyrker vi vores faglige stolthed og afholder både kurser og ture for at højne fagligheden.

Denne gang gik turen til BaneGaarden på Otto Busses vej 45 i København. BaneGaarden består af en masse vild natur, en gårdsplads samt ni gamle trælader.

Træladerne blev bygget i 1909 til opbevaring af træ for DSB, men er sidenhen forsømt til forfald. Nu bliver laderne restaureret med korrekte håndværksmæssige metoder og træsamlinger for at blive bevaret og benyttet i fremtiden.

Dette oplevede brancheklubbens medlemmer på rundvis-

ningen foretaget af et par af os håndværkere, som til daglig istandsætter laderne. Rundvisningen gav et indblik i restaureringen af laderne og viden om de principper, vi arbejder efter: Genbrug frem for forbrug, håndværk fremfor hastværk, træ fremfor stål og beton og flis fremfor fliser.

Efter rundvisningen smagte vi på madbodernes lækre mad og øl, mens vi nød den hyggelige stemning på gårdspladsen.

En tur til BaneGaarden kan helt klart anbefales til alle, der har lyst til at smage på de økologiske retter eller bare opleve de gamle lader og stemningen. ■

Bygningsnedker Marius Frederik Larsen viser at en fejlbestilling af Douglasfyr i stedet blev til flotte plankeborde.

Fællesbillede af deltagerne på rundvisningen.

Dragere med skræstivere: I samlingerne er tapperne navlet i og skræstiverne er nummereret med romertal.